

Carlos J. PESSOA:

„Să trăiești și să lucrezi în Portugalia, în România sau altundeva înseamnă avantajul unei libertăți diferite.”

Crenguța Manea: *Sunteți actor, regizor, dramaturg și, de asemenea, profesor la Școala Superioară de Teatru și Film din Lisabona, unde conduceți Departamentul de Teatru. Sunt aproape douăzeci de ani de când ați înființat o companie independentă, Teatro da Garagem. De ce ați simțit nevoia să creați un spațiu diferit de cel instituționalizat, oficial?*

Carlos J. Pessoa: Când am început eu să lucrez, nu exista în Portugalia tradiția unei scriituri dramatice contemporane care să exprime relația noastră cu realitatea cotidiană. Exista, mai ales, o tradiție a teatrului de repertoriu european, în vreme ce eu resimțeam ca pe o urgență dorința mea de a construi un altfel de teatru, de a scrie texte în care să pun în discuție situațiile pe care le trăiam zi de zi. Acesta a fost începutul proiectului meu teatral.

C.M.: *A fost o presiune personală, subiectivă, cea de a reflecta în scriitura dramatică problemele oamenilor pe care-i întâlnești pe stradă, poate chiar pe străzile Lisabonei.*

C.P.: Da, da! Fac un teatru care se referă la impresiile mele subiective despre viața în Lisabona, în Portugalia, dar și în Europa, în lume. Eu cred că generația mea este cea care a început să se situeze în acest context european. Nu suntem ca generația dinaintea noastră, care se confruntase cu problemele fascismului, cu dictatura lui Salazar; pentru ei, răul se afla în exterior, în societate, la guvernare, pe când, pentru generația mea, adevăratul dușman se ascunde, de fapt, în interior, înăuntrul fiecăruia dintre noi. De fapt, cred că este vorba despre o problemă generalizată, a lumii contemporane, în care individul este pus sub semnul întrebării, pentru că există în mod real o criză a valorilor, una religioasă, o criză social-politică.

C.M.: *Pe care le resimțim profund și aici, în România.*

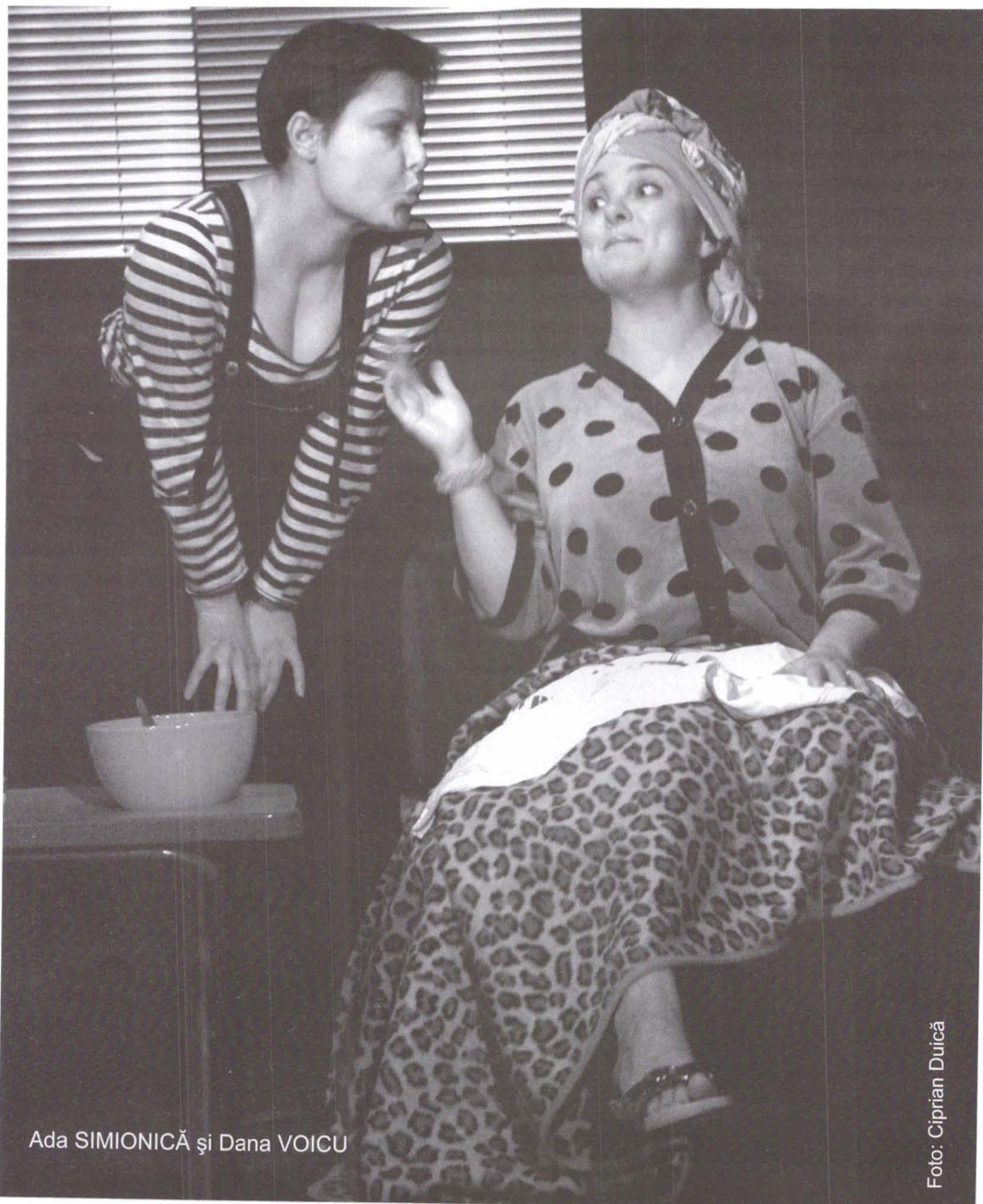
C.P.: Categorie. Dar, în egală măsură, este vorba despre un sentiment al dispersării, care trebuie depășit, în opinia mea – în ciuda tuturor motivelor reale care-l generează. Nu putem trăi permanent în angoasă, avem nevoie de orizontul speranței. Teatrul pe care încercăm să-l facem la Teatro da Garagem pledează pentru o astfel de soluție; numele lui indică, de altfel, un spațiu aproape subteran, ca un fel de grotă, de catacombă, asemenea celor în care se reuneau primii creștini – un loc al rezistenței, dar și un punct de plecare.

C.M.: *Este Teatro da Garagem și un loc în care sunt imaginate călătoriile către spații inaccesibile, dar dorite?*

C.P.: Sigur că da! Suntem toți descendenți ai lui Ulise, nu-i așa?!

C.M.: *Citind în volum piesa dumneavoastră – tradusă, publicată și montată în România – am recunoscut în personajul Sirenei relația cu mitul lui Ulise; titlul unei*

Ziua a II-a:
Spectacol ACID (regia: Cristian Dumitru) și
întâlnire cu studenții UNATC

Ada SIMIONICĂ și Dana VOICU

Foto: Ciprian Duică

Mihai CALOTĂ și Ion BECHET

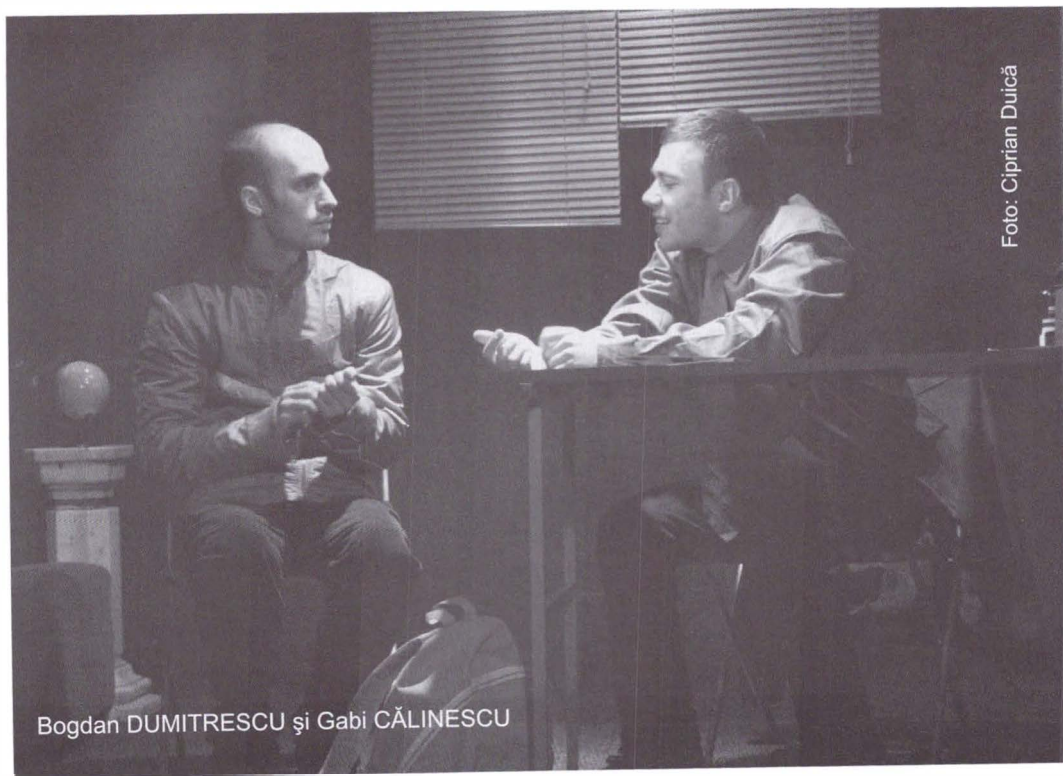

Foto: Ciprian Duică

Bogdan DUMITRESCU și Gabi CĂLINESCU

Carlos J. PESSOA la UNATC

alte piese, A Cidade de Fausto, evocă un alt mit esențial pentru cultura europeană; în seria celor cinci texte dramatice intitulată Pentateuco apare raportarea explicită la Biblie. Cum comentați interesul dumneavoastră pentru cotidian și prezența acestor repere mitice și simbolice?

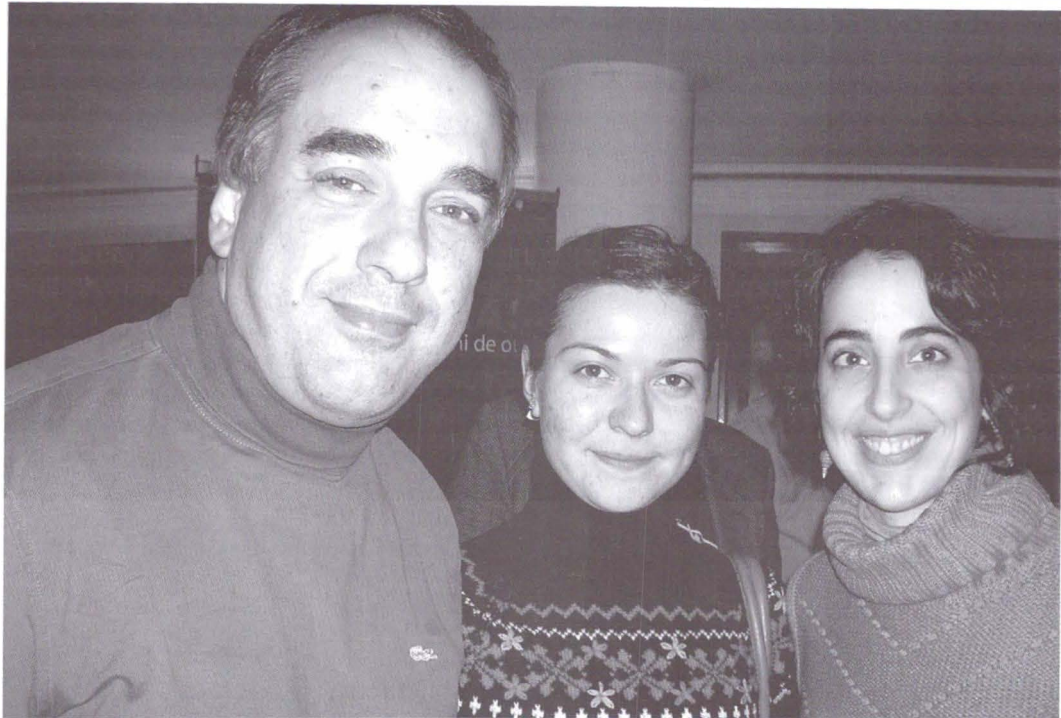
C.P.: Rădăcinile mele culturale sunt cele pe care tocmai le-ați numit, sunt rădăcinile greco-latine și creștine, poate și altele care mă influențează la un nivel subconștient. Ele sunt referințele ce stau la baza scriiturii mele, a teatrului pe care vreau să-l fac, iar munca mea devine un lucru extrem de subiectiv pe care aproape nu-l pot descrie și care e, în același timp, dionisiac și apolinic. De altfel, cred că există chiar un pericol al dorinței de originalitate cu orice preț care bântuie creația contemporană și nu aș vrea să mă las ispitit de el; consider că există foarte multe lucruri și informații prețioase depozitate în tradiție, în trecut. De exemplu, pentru mine este foarte importantă abordarea unei dimensiuni spirituale în creația mea, problematica legată de prezența lui Dumnezeu în viața omului contemporan. Îmi place mult opera unui pictor american contemporan, Mark Rothko – Capela Rothko din Houston, un spațiu al ecumenismului creștin, în care tablourile negre sunt ca niște ferestre. E o metaforă care mă ajută să înțeleg timpurile noastre. Trebuie să creăm astfel de capele cu ferestre mari prin care să putem dialoga chiar dacă aparținem unor culturi diferite, unor convingeri religioase sau sensibilități diferite. Eu cred că aparținem unei lumi globale, care este una a marilor ferestre; „fereastra” computerului și ferestrele lui Ratcow... Trebuie să învățăm să trăim cu acest concept, cu această idee-cheie, ideea de fereastră care impune deschiderea și dialogul. Eu nu sunt doar portughez, sunt un cetățean al lumii care, în aceste

Zina a III-a:

Lansare la Centrul de Limbă Portugheză

În imagine:

oazelele noastre, Carlos J. Pessoa, Simina Popa și Patricia Ferreira

vremuri, nu mai are doar câteva centre – Paris, New York, Lisabona, Londra –, și fac teatru în acest context al globalizării, aparținând unei zone culturale periferice, ex-centrică, Portugalia. Dar pentru mine, acest lucru este un avantaj, să trăiești și să lucrezi în Portugalia, în România, în Finlanda: avantajul unei libertăți diferite.

C.M.: *Discursul despre cultura contemporană nu mai poate accentua perifericul, ci raportul dinamic dintre centru și margini/frontiere, care îmbogățește orice creație. De altfel, și Portugalia și România au tradiția romanică a frontierelor!*

C.P.: Da, da! Încerc să explic resorturile intime ale muncii mele, contextul în care scriu eu, or, teatrul este un mijloc privilegiat în acest proces de căutare a identității pe care-l traversează lumea contemporană în ansamblul ei. Teatrul, prin natura lui evanescentă, efemeră, devine foarte important astăzi. Într-o epocă *hi-tech*, în care informația este comunicată rapid, el propune prezența autentică a *celuilalt*, oportunitatea de a te simți împreună cu *celălalt*. Este lucrul care îmi place cel mai mult în teatru.

A consemnat: *Crenguța MANEA*